

# הקנתא למשיחא בדרה היומי

## מסכת חגיגה

### תוכן

- א. דמייחבא אימיה בשמחה.....1
- ב. כל היכא הגדול מייחב מדאורייתא קטן נמי מחנכינן ליה מדרבנן כל היכא הגדול פטור מדאורייתא מדרבנן קטן נמי פטור.....2
- ג. שלש מצות נצטוו ישראל בעלותם לרגל ראייה וחגיגה ושמחה יש בראייה שאין בשתייהן ויש בחגיגה שאין בשתייהן יש בשמחה שאין בשתייהן.....2

דף ו.ו.

### א. דמייחבא אימיה בשמחה

כבר נתבאר לעיל דף ב. ששלש מצות<sup>1</sup> עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים, הראייה והחגיגה והשמחה והשמחה האמורה ברגלים היא – שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה<sup>2</sup>, ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך.

בראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן, ובשמחה כלומר שלמי שמחת חגיגה י"א<sup>3</sup> שנשים חייבות, שנאמר ושמחת אתה וביתך<sup>4</sup>, וי"א<sup>5</sup> שאין החובה על הנשים אלא חובה על בעלה לשמחה בשלמי שמחה שלו ובאלמנה

<sup>1</sup> רמב"ם הלכות חגיגה פרק א הלכה א

<sup>2</sup> ויש בזה שאלה, איזה הפרש יש בין חגיגה לשמחה הא אידי ואידי שלמים הם. והתשובה בזה שאמת ששניהם שלמים מ"מ אין דומין זל"ז בכמה דינים שיתבאר, דשלמי חגיגה צריך דווקא מן החולין, ולדעת הרמב"ם בתערובת מעשר, ושלמי שמחה מותר לגמרי מן המעשר, שלמי חגיגה אין הנשים חייבות בה ולא כן שלמי שמחה לדעת הרמב"ם ז"ל כמו שיתבאר, וכל הפטורים מראייה פטורים משלמי חגיגה ובשלמי שמחה חייבין לבד חרש שוטה וקטן, שלמי חגיגה אינו אלא יום אחד ושלמי שמחה כל הרגל, שלמי חגיגה יש תשלומין לעצרת כל שבעה ולא כן בשלמי שמחה, שלמי חגיגה אם שחטן מערב יום טוב אינו יוצא בהן ובשלמי שמחה יוצא כמו שיתבאר, ולפ"ז שתי מצוות הם. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ה

<sup>3</sup> לח"מ פי"ד ב"ד ממעשה הקרבנות בדעת רבינו שאשה חייבת בכל תאחר וא"כ על כרחך יש לה חיוב עצמאי, וכן משמע לשון הרמב"ם אצלינו הל' חגיגה, וכן נקט בלקוטי הלכות זבח תודה כאן בסוגיין חגיגה לא. דפו"י

<sup>4</sup> רש"י ו:

<sup>5</sup> דעת הלח"מ ברמב"ם חגיגה שם שאין לה חיוב עצמאי להביא קרבן שלמים אלא שהחובה מוטלת על בעלה כלומר דמחוייב בעלה לשמחה בקרבן הוא שתאכל עמו באותו הקרבן וסותר את דבריו הנז' בהל' מעשה הקרבנות. ועיין ערוך השולחן העתיד הלכות חגיגה סימן קצו סעיף יז דהחיוב על הבעל לשחוט בעדה שלמי שמחה, אבל החיוב עליה לאכול וכן משמע בכסף משנה שהביא שוכתבו התוס' מפר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה ובאלמנה על ששרויה אצלו אבל היא גופא לא מייחבא לאיתווי שלמי שמחה עכ"ל.

# הלכתא למשיחא בדף היומי

## מסכת חגיגה

החובה על מי ששרויה אצלו, וי"א<sup>6</sup> שאינם חייבות בקרבן כלל וגם העלה אינו חייב לשמחה בקרבן, אלא בשמחה שתשמח עם בעלה שתעלה עמו והוא ישמח אותה.

### ב. כל היכא דגדול מיחייב מדאורייתא קטן נמי מחנכנין ליה מדרבנן כל היכא דגדול פטור מדאורייתא מדרבנן קטן נמי פטור

כבר התבאר בדף ב. שכל<sup>7</sup> קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית, אביו חייב להעלותו ולהראות בו מדרבנן כדי לחנכו במצות שנאמר יראה כל זכורך, ואם היה הקטן חגר אפילו ברגלו אחת<sup>8</sup>, או סומא או חרש אפילו באחת אינו חייב לחנכו, אף על פי שהוא ראוי לרפואה ויכול להתפקח בעיניו או לשמע באזניו, מכיון שאילו היה גדול והוא כך היה פטור, פטור עתה אביו מלחנכו.

דף ו:

### ג. שלש מצות נצטוו ישראל בעלותם לרגל ראייה וחגיגה ושמחה יש בראייה שאין בשתייהן ויש בחגיגה שאין בשתייהן יש בשמחה שאין בשתייהן

נתבאר לעיל דף ב. ששלש מצות<sup>9</sup> עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים, ואלו הן: הראייה שנאמר שמות כג פסוק יז, פל"ד פס' יז, דברים טז

<sup>6</sup> דעת הראב"ד שם ודבריו מבוארים בפ"ק דקידושין דמקשה דנילף למ"ע שהזמן גרמא לחיובא באשה משמחה ומשני אביי אשה בעלה משמחה אלמנה מאי איכא למימר בשרויה אצלו. ופירש"י בעלה משמחה אין חובת השמחה תלויה בה אלא על בעלה שישמחנה קרי ביה ושימחת. אלמנה מאי איכא למימר הא כתיב בה שמחה דכתיב והגר והיתום והאלמנה. בשרויה אצלו לא נצטווית היא אלא בעניה הכתוב מדבר ונצטווה מי שהיא שרויה אצלו לשמחה משלו. ועיין דובר מישרים שכתב "אלא דק"ק ע"ז דא"כ אמאי חייב לעלותה לירושלים כיון דהחוב הוא לשמחה בבגדים א"כ זו אפשר היה לשמחה בהיותה בח"ל בביתה וכן הקשו התוס' ז"ל לשיטת רש"י בקידושין דל"ד ע"ב ד"ה אשה יע"ש ומ"מ בין לדעת רבי זירא דס"ל דאשה איתא בכל תאחר ודאי דחייבת בש"ש בפ"ע ולאביי אפילו לדעת רש"י ז"ל דס"ל גבי בעלה משמחה בבגדי צבעונין מ"מ חייב להעלותה עכ"פ ולשמח עמה בירושלים וכמו שמבואר בחגיגה ד"ה ע"א יע"ש. ועיין הר המוריה

<sup>7</sup> רמב"ם שם ג

<sup>8</sup> הר המוריה, מרכה"מ שם שלפ"ז מובן האיך אוהו ביד אביו ועולה.

<sup>9</sup> רמב"ם הלכות חגיגה פרק א הלכה א

# הַלְנָתָא לְמִשְׁיחָא בְדֵף הַיּוּמִי

## מסכת חגיגה

פסוק טז) יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה, והחגיגה שנאמר (דברים שם פסוק טו) תִּהְיֶה לְיַקְוֶה אֶל־הֵיכָל, והשמחה שנאמר (דברים שם פסוק יד) וְשִׂמְחָתָּהּ בְּתַהֲרָהּ.

הראייה האמורה בתורה היא – שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג, וביא עמו קרבן עולה בין מן העוף<sup>10</sup> בין מן הבהמה, וי"א<sup>11</sup> שיש בראיה שתי מצוות מצוה להראות בעזרה ומצוה נוספת להביא קרבן ראיה בעת שבא להראות. ומכיון שהיא מצוה עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.

ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה, לא דיו שלא עשה מצוה עשה, אלא עובר על לא תעשה שנאמר לא יראו פני ריקם, ואינו לוקח על לאו זה שהרי לא עשה מעשה. וי"א<sup>12</sup> שאם הביא בשאר ימות החג הרי הם תשלומין ליום הראשון ואינו עובר על עשה ולא תעשה. ואם לא בא כלל לעזרה ביום ראשון לכו"ע יש לו תשלומין בשאר ימות החג<sup>13</sup>.

החגיגה האמורה בתורה היא – שיקריב שלמים ביום טוב הראשון של חג בבואו להראות, והדבר ידוע שאין השלמים באים אלא מן הבהמה. וגם בזה מכיון שהיא מצוה עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.

והשמחה האמורה ברגלים היא – שמלבד מה שישמח באכילת בשר לשם שמחה בכל ימות החג, יקריב שלמים יתר<sup>14</sup> על שלמי חגיגה<sup>15</sup>, פעם אחת בימי החג<sup>16</sup>, ואלו הם הנקראים שלמי שמחת

<sup>10</sup> לא מצאתי זה מפורש, ומצד הסברא כן הוא שהרי ולא יראו פני ריקם אמר רחמנא וכיון שהביא עולת העוף אינו ריקם. ומ"מ ק"ל מהך דביצה (כ, א) דבבא בן בומא הביא כל צאן קדר והכניסן בעזרה ואמר כל הרוצה לסמוך יבא ויסמוך, ובירושלמי דחגיגה פ"ב (סוף הל' ג) מביא זה שהביא ג' אלפים מלאים ואמר כל מי שהוא רוצה עולות יבא ויסמוך שלמים יבא ויסמוך ע"ש, ולמה לא הביא עופות לעולות. אך י"ל משום דרצה להורות להם כב"ה דמותר לסמוך ובעופות ליכא סמיכה, אך זה גופה ק"ל כיון דאפשר בלא סמיכה למה יסמוכו, ויש ליישב כמובן. ערוך השולחן העתיד הלכות חגיגה סימן קצו סעיף ט

<sup>11</sup> בירושלמי ריש חגיגה אמשנה דהכל חייבין בראייה אומר בד"א בראיית קרבן אבל בראיית פנים בעזרה הכל חייבין אף מי שאינן חייבין בקרבן ע"ש, אלמא דשני מצוות הן. אך הרמב"ם שם לא פסק כהירושלמי, וס"ל כשיטת התוס' ריש חגיגה דהש"ס שלנו הולק על הירושלמי, אבל מרש"י שם משמע קצת דשני מצוות הן, והרמב"ם ס"ל דלש"ס שלנו מצוה אחת היא. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ח ועיין לקוטי הלכות בזבח תודה שנקט כדעת הרמב"ם

<sup>12</sup> סמ"ג עשין רכו

<sup>13</sup> ערוך השולחן העתיד שם סעיף טו

<sup>14</sup> ואינו יוצא בשלמי החגיגה דגוה"כ שיביא בנפרד. אבני נזר או"ח תכג אות יב

<sup>15</sup> ויש בזה שאלה, איזה הפרש יש בין חגיגה לשמחה הא אידי ואידי שלמים הם. והתשובה בזה שאמת ששניהם שלמים מ"מ אין דומין זל"ז בכמה דינים שיתבאר, דשלמי חגיגה צריך דווקא מן החולין, ולדעת הרמב"ם בתערובת מעשר, ושלמי שמחה מותר לגמרי מן המעשר, שלמי חגיגה אין הנשים חייבות בה ולא כן שלמי שמחה לדעת הרמב"ם ז"ל כמו שיתבאר, וכל הפטורים מראייה פטורים משלמי חגיגה ובשלמי שמחה חייבין לבד חרש שומע וקמן, שלמי חגיגה אינו אלא יום אחד ושלמי שמחה כל הרגל, שלמי חגיגה יש תשלומין לעצרת כל שבעה ולא כן בשלמי שמחה, שלמי חגיגה אם שחמן מערב יום טוב אינו יוצא בהן ובשלמי שמחה יוצא כמו שיתבאר, ולפ"ז שתי מצוות הם. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ה

<sup>16</sup> וכונתו שאף שיוצאים בשמחה בכל מיני בשר הקרבנות והכהנים בחטאת ואשם אף על פי שלא הקריבום לשם שלמי שמחה, מכל מקום עכ"פ פעם אחת מחוייב להקריב לשם שלמי שמחה, אפילו בנדרים ונדבות יוצא, אבל עכ"פ מחוייב להקריבם לשם שלמי שמחה, וזה החיוב הוא רק פעם אחת באחד מימי החג, ושאר ימי החג אף שודאי חייב לאכול בו קודש ולשמות בבשר מ"מ אינו צריך להקריבו לשם שלמי שמחה. ולכן כתב הרמב"ם שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה. והדבר תמוה וכי שלמי חגיגה גרועים מנדרים ונדבות

# הַלְכַתָּא לְמִשְׁיַחַא בְּדַף הַיּוֹמִי

## מסכת חגיגה

חגיגה<sup>17</sup> שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך. ובוזה נשים חייבות כפי שנתבאר לעיל שלמרות שהזמן גרמא ריבתה התורה ואמרה<sup>18</sup> (דברים יד פסוק כו) וְאָכַלְתָּ שֵׁם לִפְנֵי יְקֹזֵק אֱלֹהֶיךָ וְשִׂמְחַתְּ אֶתְּהָ וּבֵיתְךָ.

הראיה<sup>19</sup> וחגיגה נתנו בהם חכמים שיעור כמבואר לעיל דף ב: שלא יהא קרבן עולת ראיה פחות משוה מעה כסף, ולא שלמי חגיגה פחות משוה שתי כסף, אך שלמי שמחה לא נתנו בהן חכמים שיעור<sup>20</sup>.

---

ומבשר בכור וחמאת ואשם שיוצא בהם ידי שמחה. אלא ודאי אף שיוצא בהם ידי שמחה מ"מ מחוייב עכ"פ פעם אחת בכל ימי החג שיקריב שלמים לשם שלמי שמחה. וכיון שכן שפיר שייך לומר שיש לזה תשלומין כל ימי החג. צ"ח בסוגייתנו ועיי' שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תכג של "שבלאו מצוות שמחה מחוייב לאוכלו בעצמו אינו יוצא בה ידי חובת שמחה ... ודוקא כהנים בשעירי רגלים או נדרים ונדבות שאינו מחוייב לאכול בעצמו יוצא בהם ידי חובת שמחה.

<sup>17</sup> אולם אין צריך ליחדם לשם כך בשעה שמקדיש שיכול לצאת אף שאין הבהמה הוקדשה לשם שלמי שמחה דהא ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות והכהנים בחטאות ואשמות ובכור משא"כ ראיה וחגיגה בעינן שיקדישנו מתחלה לשם ראיה וחגיגה. חשק שלמה בסוגייתנו

<sup>18</sup> רש"י כאן ד"ה השמחה

<sup>19</sup> רמב"ם שם הלכה ג

<sup>20</sup> והא דלא הזכירו חילוק זה כברייתא בפ"ק דחגיגה דאמרה ר"י הגלילי אומר שלש מצוות נצטוו וכו' ולא אמרו דיש בשתייהן מה שאין בשמחה דצריכין שיעור ובשמחה אין צריך כבר תירצו שם התוס' ז"ל (בד"ה יש בשמחה) דלא חשיב אלא חומרא דאיכא בחד ולא בשתיים אבל לא חומרי דאיכא בשתיים אבל לא בחד. לח"מ שם